

Ezen meggyőződés indítson egyfelől buzgó hálaadásra a múlt és jele-
nért, másfelől bizalomra Isten iránt. Minthogy pedig az isteni gondviselés
sokszor emberek által is működik, törekedjünk magunk is előrehaladni,
testi és lelki tehetségeinket kifejteni, gyakorolni. Igyekezzünk a ránkbízott
kincsekkel híven sáfárkodni, embertársainkat szeretni, hogy így általunk
is dicsőíttessék az isteni gondviselés.

Amen.

NAGY LAJOS*

AMIT KÉR TŐLED AZ ISTEN

Mik 6,8

Mi unitáriusok szeretjük hangoztatni, hogy a kereszténységet legegyszerűbb és legérthetőbb formájában prédikáljuk s gyakoroljuk. Felmerül ezzel kapcsolatosan a kérdés, hogyan foglalhatjuk össze, miképpen határozhatjuk meg a keresztény vallás lényegét egyetlen szabályban, melynek alapján a hívő embereknek élniök kellene mindennapi életüket. Azt hiszem, hogy legtöbbször a jézusi két főparancsolatot jelölnék meg ilyen egyetlen, iránymutató szabályként: „Szeressed azért az Urat, a te Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből, és teljes elmédből és teljes erődből... Szeresd felebarátodat, mint magadat“ (Mk 12,30—31). Azt mondhatjuk, hogy ez Jézus tanításának a lényege, ez az ő öröme; ez a kereszténység legegyszerűbb és legérthetőbb összefoglalása. És ha arra összpontosítjuk minden erőnket, hogy ezt az örömet hirdessük, ahelyett, hogy a bűnről, helyettes elégtételről, vagy megváltásról beszéljünk, akkor gyülekezeteink tagjai nagyobb figyelemmel hallgatnának minket.

Tudjuk, hogy mit értett Jézus a felebarát szeretetén, de a „szeretet“ fogalma ebben a században sok tekintetben olyan értelmet nyert, hogy az a rokonszenvnél nem sokkal jelent többet, és az „Isten szeretete“ is bővebb magyarázatot, felvilágosítást igényel. Isten szeretete nem csupán értelmi állásfoglalást jelent, hanem jelenti az ő akaratának elfogadását és tényleges cselekvését; jelenti az életnek egy meghatározott módon való gyakorlását, úgy annyira, hogy Jézusnak ez az egyszerű tanítása is több vonatkozásban magyarázatot kíván.

Sokat gondolkodtam azon, vajon a Bibliában nem találhatnánk-e egy más tanítást, amely éppen ilyen egyszerű formában fejezi ki a Jézus által hirdetett és gyakorolt vallás lényegét. Végül arra a következtetésre jutottam, hogy van egy ilyen mondás az egyik ótestamentumi prófétánál, aki Jézus előtt 700 évvel élt, gondolkozása és kifejezőmódja bizonyos tekintetben éppen annyira különbözik a Jézus gondolkozás- és kifejezőmódjára

Megjelent a Keresztény Magvető I. kötetében.
1861. 68—79; rövidített szöveg.

tól, mint amilyen különbség van Jézus és miközöttünk. Sok minden van az Ótestamentumban, ami nekünk talán nyersnek, zordnak és idegennek tűnik, amit nem tudunk megérteni a korabeli háttér és környezet hosszas tanulmányozása nélkül, mert a nagy időbeli távolság különböző felfogásokat és szokásokat tükröz. De mégis találunk bennük tanításokat, amelyek olyan világosak és érthetők, mintha csak tegnap hangzottak volna el, vagy íródtak volna le, mintha azok inkább szólnának a 20. századi emberhez, mint a Jézus előtt 6, 7, vagy 8. századdal élt judeai férfiakhoz vagy nőkhez.

Ez a tanítás, amelyre utalok, Mikeás próféta könyvében található, aki kb. 725 évvel Jézus előtt született. Mikeás Ézsaiás próféta kortársa volt, vidéken lakó tanító, aki gyűlölte a nagy városokat és azoknak erkölcstelen, bűnös életét keményen ostromozta, sokkal inkább, mint bármelyik ótestamentumi próféta; népe társadalmi és gazdasági élete megjavítása érdekében küzdött. Igazságosságot követelt az egyszerű emberek részére, akik teljes mértékben ki voltak szolgáltatva nagybirtokos, gazdáiknak. Erőteljes ellenzője volt minden szertartásnak, minden előjognak és kivételezésnek. Működéséről és tanításairól csupán rövid feljegyzés maradt ránk, abban találjuk a felolvasott verset is, amely így kezdődik: „Megjelentette néked, óh ember, mi légyen a jó“. Aztán a figyelmeztetés így folytatódik: „És mit kíván az Úr te tőled? Csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szeressed az irgalmasságot és alázatosan járd a te Isteneddel“. Ez egy olyan üzenet és figyelmeztetés, melyet minden biztonnal mindenki megért, aki hallgatja és őszintesen helyesnek, igaznak ítéli. Mert minden ember képes különbséget tenni aközött, ami jó és ami rossz. Nincs értelme azzal érvelni, hogy a gonosz cselekvés tévedésből vagy tudatlanságból származik. Isten kezdettől fogva megmutatta, mi az igaz, mi a helyes, mi a szép és mi a jó. Csupán azt kívánja tőlünk, hogy gyakoroljuk Istentől kapott előjogunkat és válásszuk azt az életösvényt, amely az általa megjelölt irány felé vezet minket, s legyen elég akaratunk és erőnk annak cselekvésére.

Mikeás a vallás lényegétől idegen szertartások ellen is prédikált. Támadta azt a felfogást, mely szerint Isten megelégszik azzal, ha az ember a szokásos áldozatokat bemutatja előtte. „Mivel menjek eleibe az Úrnak?“ — kérdezi Mikeás. „Hajlongjak-e magasságos Istennek? Égő áldozatokkal menjek-e elébe, esztendő borjakkal? Kedvét leli-e az Úr ezernyi kosokban, vagy tizezernyi olajpatakokban? Elsőszülöttemet adjam-e vétkemért, vagy méhemnek gyümölcsét lelkemnek bűnéért?“ Nem, felelte háttározottan, mindezek az áldozatok értéktelenek és értelmetlenek. „Mit kíván te tőled az Úr? Csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szeressed az irgalmasságot, és, hogy alázatosan járd a te Isteneddel“.

Ez a tanítás meggyőződés szerint számunkra ma is időszerű, mára is érvényes üzenet. Istenországát nem lehet egyetlen vallás vagy szekta keretén belül megtalálni, nem lehet egyetlen csoport vagy közösség birtoka. Az Istenországába vezető út azok számára áll nyitva, akik igazságosan cselekszenek, szeretik az irgalmasságot és alázatosan járnak felebarátaikkal és Istennel. Nincs szükség semmilyen dogmára, vagy bármilyen különleges szertartás gyakorlására. De van valami, amit mindnyájan fel-

fogunk és megértünk, amit szívünk mélyén nagyon jól tudunk azzal kapcsolatban, hogy mi a jó, és melyik az Istenországába vezető út.

Az Ótestamentum időszakában a Prédikátor és Jób könyve egyes részeinek írója szkepticizmust tanított és érveik részben meghallgatásra is találtak egyes csoportoknál. De a héber nemzet szíve mélyén nagyon jól tudta, hogy nincs igazuk s kétségek és érvelések útvesztőin is keresztül látott és el tudott jutni az igazsághoz. Tudták, hogy Isten céljai, minden elmentéses látszat dacára is, jók, hogy a Törvény nem csupán hasznossági elveken felépülő erkölcsi szabályokból áll, hanem a vallás igazságainak szikrái ragyognak benne.

Hisszük, hogy Isten a szeretet Istene és a héber próféták voltak az elsők, akik ezt a gondolatot felfogták és tovább fejlesztették. Nem Isten választotta ki őket; ők választották maguknak Istent. Mi a keresztény hagyomány világában nőttünk fel, de ez a hagyomány mérhetetlenül sokat köszön a héber vallásnak. Maga Jézus is az ótestamentumi törvény tanításain nőtt fel. Amint mondotta, nem azért jött, hogy a törvényt eltörölje, hanem, hogy betöltsse. Mikeáshoz hasonlóan különbséget tudott tenni a tiszta búza és a konkoly között; különbséget tudott tenni az élettelen vallási gyakorlatok és a tiszta lelki áldozat között. Számára az volt döntő, ahogyan minden ember Isten színe elé járult.

Meg vagyok győződve arról, hogy új vallásos tanításra nincs szükségünk. Mikeás figyelmeztetése, Jézus evangéliuma ma is olyan friss és időszerű, mint amilyen évezredekkel ezelőtt volt. A baj csupán az, hogy ezt a tanítást átszötte, bonyolulttá tette a körülötte kialakult hagyomány s a dogmák sora. A mi feladatunk, hogy mindebből megragadjuk a tiszta és mindig érvényes üzenetet. Újra meg újra hangoztatnunk kell, hogy az „égőáldozat“ ma is értéktelen és értelmetlen Isten szemében, mert „Megjelentette néked, oh ember, mi legyen a jó, és mit kíván az Úr te tőled! Csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szeressed az irgalmasságot és, hogy alázatosan jársz a te Isteneddel.“ Ámen.

BRIAN L. GOLLAND

az angol unitárius egyház főtitkára

HIT ÉS CSELEKEDET

Jak 2,24

Alapigénk olyan, mint egy fogós kérdés, melyre a helyes feleletet azért nehéz megtalálni, mert úgy van megszerkesztve, hogy tévútra vezesse a felületes gondolkozót. Olyan ez az íge, mint egy kelepce, mint egy labirintus, melybe aki beletéved, többé nem találja meg a kivezető utat. Szinte sugalmazza az apostol elmélkedése, hogy szembeállítsuk egymással a hitet és cselekedetet és elvitatkozzunk a teológia egyik nagy kérdése, örök problémája felett: melyik a fontosabb. Egy ilyen vita lehet élvezetes szellemi torna azoknak, akik résztvesznek benne, de meddő és terméketlen, mert a kérdés úgy van megfogalmazva, hogy ne lehessen feleletet találni rá.